

JOHANA MERTA
Víru nevygooglíš

Galerie Edikula
12. 12. – 29. 1. 2019

Uvědomujeme si skutečné významy pojmu víra či náboženských symbolů?! Co je nutné, abychom plně uvěřili? Jaké autority posloucháme? Mají vždy úplnou pravdu? Jak moc jsme pod vlivem neviditelného diktátu a kde skutečně ověřujeme informace? Neodkláníme se náhodou od hlavních zdrojů poznání a paradoxně je při hledání pravdy nenahrazujeme neověřenými zdroji, jejichž důvěryhodnost stojí pouze na víře v jejich domnělou fundovanost? Neustálé zrychlování tempa dnešního světa zapříčiňuje i škrty časových dotací, nejen na úvahy o víře a roli religiozity v životě člověka, ale i na revizi jakýchkoli obecných „faktů“. V rámci víry se pak mnoho lidí označuje za ateisty a mnoho věřících ve své víře tápe a kolísá. Chybí čas skutečně hledat, pochopit a víru niterně prožít.

Tvarem světelného kříže, který nese konvenční latinskou formu, ale historicky daleko pravděpodobnější tvar písmene T, instalace Johany Mertvy tématizuje problém neznalosti a deformace svaté historie a záměrné upravování ikonických reálií týkajících se Kristova života, jeho zpodobnění nebo Ukřižování. Přeneseně kontext instalace odkazuje i na mutaci obecné historie, skutečnosti nebo představy o lidství a víře. V několika významových rovinách zde tak vzniká unikátní situace, ve které divák může deformaci vnímání a „víry v prezentované“ prakticky zažít. Zběžným, nezkoumavým pohledem se totiž může zdát, že socha představuje postavu skloněnou v modlitbě před křížem nad oltářem v prostoru malé kaple, ve kterou se edikula touto instalací proměnila. Pokud se ovšem divák nepostaví do fronty před křížem přímo za sochu, ale vstoupí do instalace, i přes dojem, že tím „naruší“ řád kaple i meditaci modlícího, prozře a zjistí, že se o tento archetypální výjev ze sakrálního prostředí ve skutečnosti vůbec nejedná. Postava drží místo modlitební knihy mobil. Dojem sakrálního prostoru se tímto momentem smazává, rétorika se zde mění z typicky autoritativní prezentace neotřesitelných skutečností v otázkách víry a uspořádání universa na revidující otázky.

Instalace ovšem neupozorňuje pouze na aktuální krizi víry a náboženství dnešního světa, ale především se snaží vytrhnout diváky z myšlenkových stereotypů. Upozorňuje, že naše vědomé uvažování, stejně jako podvědomé vnímání a asociativní hodnocení, je po celý náš život podprahově formováno archetypálními symboly a řády, jejichž obecně propagovaná rétorika a význam mohou být plně ahistorické, posunuté od původních hodnot, zneužité i manipulativní. Instalace proto představuje kritický odraz dnešního světa poukazující na alarmující společenský jev odklonu jedince od vnitřního naslouchání a cesty k hlubokým, skutečným pramenům poznání (zde symbolizováno křížem a jeho světlem, které se na soše „věřícího“ pouze povrchově odráží a neproniká do jeho nitra), k překotnému hledání v toku zdánlivě ověřených informací sdílených lidmi mezi sebou, kterým velmi často automaticky a bezvýhradně uvěří (adorace mobilu). Kritikou informačního konzumu a slepého následování pod vedením neviditelných autorit je zde ilustrována znepokojivá skutečnost, že až příliš často se lidé uchylují k tomu, co je snadno a rychle dosažitelné (zde vyhledávání poznatků na internetu) nad tím, co lze získat jen namáhavě a zdoluhavě, přestože to však má hloubku (samostudium, vytváření si vlastního světonázoru, usilovná duševní práce a sebereflexe). Proto místo hlavy na trupu sochy trůní jakýsi monitor, nemyslíci přijímač veškerých informací, které mobilní telefon zobrazí na svém displeji. To jen zdůrazňuje

nebezpečnost, povrchnost a plochost takové informační výměny nebo procesu hledání, pramenící mnohdy z provizorního řešení v časové tísní.

Celá prostorová situace tak vyzývá k dialogu pokládáním nadčasových otázek kriticky uvažujících o síle slova i o našem osobním vztahu k víře a autoritám jakéhokoli druhu. Ukazuje divákovi, že pokud se nezastaví a nezreviduje model svého myšlení, do značné míry vtisknutý jeho vzděláním, výchovou i náboženskou tradicí, pak jeho přemýšlení o universu či základech lidské kultury a společnosti nezíská nové úhly pohledu potřebné k vnímání v širších kontextech a neprozře (zde míněno jak fyzicky v prostoru instalace, tak v myšlenkové rovině). Jen se nechává slepě vést i manipulovat informačními nebo autoritativními zdroji. Instalace tak prozrazuje, že hledá-li někdo skutečně víru, poznání světa nebo sebe sama, nenajde to okamžitě ve výkladu obecně uznávaných autorit, nebo v oficiálním návodu, který může ověřit „vygooglením“. Neboť stejně jako nelze opravdovou lásku nebo štěstí koupit za peníze, jakoukoli víru nelze nikde vyčíst ani vyhledat